

Πηγή: ΠΡΙΝ Σελ.: 20 Ημερομηνία έκδοσης: 08-12-2019
Επιφάνεια: 658.78 cm² Αρθρογράφος: Κυκλοφορία: 620
Θέματα: ΜΟΤΙΒΟ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Μάνος Βασιλείου-Αρώνης

Μια ενδιαφέρουσα ερμηνεία για τη δεκαετία του '40

Το βιβλίο του Γιάννη Χλιουνάκη *Παράταιρη Επανάσταση (εκδ. Τόπος)*, δεν έχει γραφεί μόνο από ιστορικό ενδιαφέρον αλλά, όπως ξεκαθαρίζει ο συγγραφέας, είναι γραμμένο από την πλευρά του αγωνιστή που θέλει να υπερασπιστεί την κληρονομιά των λαϊκών αγώνων από τη συκοφάντηση του αναθεωρητισμού.

Η ιστορική αναζήτηση για τη δεκαετία του 1940 καθυστέρησε να ξεκινήσει. Το πρώτο επιστημονικό συνέδριο στην Ελλάδα διοργανώθηκε μόλις το 1984 και μάλιστα χωρίς αναφορά στην περίοδο του εμφυλίου. Σήμερα, σχεδόν τέσσερις δεκαετίες μετά πλέον, η κατάσταση στην ιστορική έρευνα είναι εντελώς διαφορετική. Η δεκαετία του 1940 είναι ένα απ' τα ιστορικά πεδία που έχουν μελετηθεί περισσότερο τις τελευταίες δεκαετίες. Πέρα από την πλούσια ιστορική έρευνα τεράστιο όγκο πηγών στη συζήτηση έχουν δώσει και οι μαρτυρίες των πρωταγωνιστών της δεκαετίας. Έχουμε μία πληθώρα γραπτών μαρτυριών στη μορφή των απομνημονευμάτων για την περίοδο της Κατοχής και του Εμφυλίου, ενώ και η μέθοδος της προφορικής ιστορίας έχει διασώσει μνήμες που διαφορετικά θα χάνονταν. Είναι τόσο πλούσια η επιστημονική έρευνα που είναι σχεδόν οξύμωρο το πώς το βιβλίο που κατάφερε να μπει στα περισσότερα σπίτια τα τελευταία χρόνια -ανάμεσα σε τόσες σημαντικές εκδόσεις- είναι το Εμφύλια Πάθη, το πόνημα των Καλύβα-Μαραντζίδη. Πρόκειται για ένα βιβλίο που δεν συνεισφέρει κάτι πρωτότυπο αλλά -για χάρη του διακηρυγμένου του στόχου να καταρρίψει του «μύθους» της Αριστεράς για την περίοδο- ξαναεστιαίνει αφηγήσεις που πρωτοακούστηκαν από το μετεμφυλιακό κράτος. Όσο κι αν προσπαθούν να πλασαριστούν ως αντικειμενικοί παρατηρητές που απορρίπτουν από κοινού τις αφηγήσεις της Μετεμφυλιακής Δεξιάς και της Αριστεράς (με τη λογική των δύο άκρων), στην ουσία με θέματα όπως η «βία» του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, η δικαιολόγηση των Ταγμάτων Ασφαλείας ή η θεωρία των τριών γύρων θυμίζουν τον αντικομμουνιστικό λόγο των απολογητών των νικητών.

Το βιβλίο του Γιάννη Χλιουνάκη *Παράταιρη Επανάσταση* φαίνεται να έχει ως βασικό στόχο να αντικρούσει την επιχειρηματολογία αυτού του ρεύματος των αναθεωρητών. Ο Χλιουνάκης, βέβαια, δεν είναι ιστορικός και κατά συνέπεια και το βιβλίο του δεν διεκδικεί τον

Ο Γ. Χλιουνάκης θεωρεί ως επανάσταση την περίοδο της Αντίστασης και μάλιστα χαρακτηρίζει το ΕΑΜ μετά το 1943 ως «επαναστατικό μέτωπο»

τίτλο της ιστορικής έρευνας. Όπως ξεκαθαρίζει ο ίδιος ήδη απ' τις πρώτες σελίδες, προσπαθεί απλώς να δοκιμάσει ένα δικό του ερμηνευτικό σχήμα σε μορφή σημειώσεων για την περίοδο. Αυτό το καταφέρνει έχοντας αποκτήσει μία εμφανώς ικανοποιητική εποπτεία της συζήτησης και της σύγχρονης ιστορικής έρευνας για την περίοδο που εξετάζει, η οποία δεν φαίνεται μόνο απ' τη βιβλιογραφία που παραθέτει αλλά και από τα ερωτήματα που θέτει, τα οποία μαρτυρούν την προσεκτική του μελέτη.

Όμως ο Χλιουνάκης δεν γράφει μόνο από ιστορικό ενδιαφέρον το βιβλίο του αλλά και από την πλευρά του αγωνιστή του κινήματος ο οποίος νιώθει την ανάγκη να υπερασπιστεί την κληρονομιά των

λαϊκών αγώνων από τη συκοφάντηση του αναθεωρητισμού. Γι' αυτό και ήδη απ' την Εισαγωγή ξεκαθαρίζει ότι γράφει «στρατευμένα» σε αντίθεση με τους Καλύβα - Μαραντζίδη που προσπαθούν να παρουσιάζονται ως δήθεν αποστασιοποιημένοι.

Η μελέτη του Γ. Χλιουνάκη για τη δεκαετία του '40 χαρακτηρίζεται από την προσπάθεια κατανόησης του ιστορικού πλαισίου και των ανθρώπων της περιόδου σε ήπιο ύφος και με ψυχραιμες παρατηρήσεις, μακριά από δογματισμούς και ιστορικούς αναχρονισμούς. Απέναντι στην ιστορία του ΚΚΕ της εποχής εκείνης έχει μία διάθεση ειλικρινούς αναστοχασμού και κριτικής, η οποία δεν βασίζεται σε προκατασκευασμένα σχήματα, ούτε σε μία λογική αυτοεπιβεβαίωσης (η οποία δεν ελλείπει και από ρεύματα της Αριστεράς). Διαφοροποιείται έτσι από έναν «ορθόδοξο μηχανιστικό μαρξισμό» (όπως τον ονομάζει), αφού στόχος του δεν είναι να παρερμηνεύσει την ιστορία, ώστε να την χωρέσει στο ερμηνευτικό του σχήμα, αλλά να κατανοήσει την ιστορία, χρησιμοποιώντας τα μαρξιστικά εργαλεία.

Σε αυτή του την προσπάθεια προσπαθεί να απαντήσει σε πλήθος ερωτημάτων. Ίσως το πιο ενδιαφέρον ζήτημα με το οποίο καταπιάνεται είναι η επιλογή του να χαρακτηρίσει την περίοδο της Εθνικής Αντίστασης ως επανάσταση, η οποία κορυφώνεται με τα Δεκεμβριανά. Στο παρελθόν, είτε απ' το ίδιο το ΚΚΕ είτε από την ιστορική έρευνα (από τον Ηλιού, τον Ελεφάντη, τον Βόγλη και άλλους), έχει χρησιμοποιηθεί ο όρος «επανάσταση» για τη δεκαετία του '40 αλλά για να χαρακτηρίσει την περίοδο του εμφυλίου. Εδώ ο Χλιουνάκης θεωρεί ως Επανάσταση την περίοδο της Αντίστασης και μάλιστα χαρακτηρίζει το ΕΑΜ μετά το 1943 ως «επαναστατικό μέτωπο», θυμίζοντάς μας το έργο *Η νικηφόρα επανάσταση που χάθηκε* του Θανάση Χατζή, γραμματέα του ΕΑΜ.

Πρόκειται για ένα ενδιαφέρον ερμηνευτικό σχήμα, με το οποίο είτε συμφωνεί είτε διαφωνεί κανείς αξίζει να το διαβάσει και να συνδιαλεχθεί μαζί του.